TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2024. gada 4. oktobrī*

Apelācija – Publiski pakalpojumu līgumi – Pārkāpumi līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā – Regula (EK) Nr. 2988/95 – 4., 5. un 7. pants – Nepamatoti izmaksāto summu atgūšanas lēmums – Paziņojumi par parādu – Administratīvo pasākumu un administratīvo sodu nošķiršana – Iespēja noteikt administratīvu pasākumu, ja nav nozares tiesiskā regulējuma – Ar Regulu Nr. 2988/95 un Regulu (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 pamatots atgūšanas lēmums – Regula Nr. 1605/2002 – 103. pants – Atgūšanas iespēja no Eiropas Savienības līdzekļu saņēmēja, kas ir saimnieciskās darbības subjekta vadītājs

Lietā C-721/22 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2022. gada 24. novembrī iesniegusi

Eiropas Komisija, ko sākotnēji pārstāvēja *B. Araujo Arce*, *J. Baquero Cruz* un *J. Estrada de Solà*, vēlāk – *J. Baquero Cruz* un *J. Estrada de Solà*, pārstāvji,

prasītāja,

pārējie lietas dalībnieki –

PB, ko pārstāv *L. Levi*, advokāte,

prasītājs pirmajā instancē,

Eiropas Savienības Padome,

persona, kas iestājusies lietā pirmajā instancē,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda trešās palātas tiesneša pienākumus, tiesneši N. Pisarra [*N. Piçarra*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*] (referents),

ģenerāladvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

* Tiesvedības valoda – franču.

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar apelācijas sūdzību Eiropas Komisija lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2022. gada 14. septembra spriedumu PB/Komisija (T-775/20, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums", EU:T:2022:542), ar kuru tā atcēla Komisijas Lēmumu C(2020) 7151 final (2020. gada 22. oktobris) par administratīva pasākuma veikšanu pret uzņēmuma [*konfidenciāli*] vadītāju, lai atgūtu summas, kas nepamatoti saņemtas saskaņā ar līgumiem ar atsauces numuriem TACIS/2006/101-510 un CARDS/2008/166-429 (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums").

Atbilstošās tiesību normas

Regula (EK) Nr. 2988/95

2 Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 (1995. gada 18. decembris) par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV 1995, L 312, 1. lpp.) trešajā, ceturtajā un piektajā apsvērumā ir paredzēts:

"tā kā [..] visās jomās jāapkaro darbības, kas kaitē [Eiropas] Kopienu finansiālajām interesēm;

tā kā, lai efektīvi apkarotu krāpšanu, kas kaitē Kopienu finansiālajām interesēm, visās Kopienas politikas jomās jāievieš vienots tiesību normu kopums;

tā kā šai regulai atbilstošajos nozaru noteikumos paredzēta nelikumīga rīcība un ar to saistītie administratīvie pasākumi un sodi".

3 Šīs regulas 1. panta 2. punkts ir formulēts šādi:

""Pārkāpums" nozīmē Kopienas tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt Kopienu budžetam vai to pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no Kopienu vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus."

4 Minētās regulas 2. pantā ir noteikts:

"1. Administratīvās pārbaudes, pasākumus un sodus piemēro tiktāl, ciktāl tie vajadzīgi, lai nodrošinātu Kopienas tiesību aktu pareizu piemērošanu. Tiem jābūt iedarbīgiem, samērīgiem ar nodarījumu un jāattur no pārkāpumiem, tādējādi pietiekami jāaizsargā Kopienas finansiālās intereses.

2. Nav piemērojami administratīvi sodi, kas Kopienas tiesību aktos nav bijuši paredzēti pirms notikušā pārkāpuma. Ja Kopienas noteikumi, kas paredz administratīvus sodus, vēlāk ir grozīti, ar atpakaļejošu spēku piemēro saudzīgākos noteikumus.

[..]"

5 Regulas Nr. 2988/95 II sadaļā "Administratīvie pasākumi un sodi" ir iekļauts šīs regulas 4.–7. pants.

6 Minētas regulas 4. pants ir formulēts šādi:

"1. Pārkāpuma gadījumā nelikumīgi iegūtais labums atgūstams:

– uzliekot pienākumu samaksāt vai atmaksāt summas, kas nav samaksātas vai ir nelikumīgi saņemtas,

– pilnīgi vai daļēji liedzot garantijas, kas dotas, atbalstot lūgumu piešķirt labumu, vai avansa saņemšanas brīdī.

2. Piemērojot 1. punktā minētos pasākumus, atgūst tikai iegūtos labumus, un, ja tā paredzēts, procentus, ko var noteikt pēc vienotas likmes.

3. Ja konstatēts, ka darbības nolūks ir iegūt labumu pretēji attiecīgajā gadījumā piemērojamo Kopienas tiesību aktu mērķiem, labuma saņemšanai vajadzīgos apstākļus radot mākslīgi, šo labumu atbilstoši gadījumam nepiešķir vai [atgūst].

4. Šajā pantā paredzētie pasākumi nav uzskatāmi par sodiem."

7 Šīs pašas regulas 5. pantā ir paredzēts:

"1. Par tīšu pārkāpumu vai pārkāpumu nolaidības dēļ var uzlikt šādus administratīvus sodus:

[..]

c) Kopienas noteikumos piešķirta labuma pilnīgu vai daļēju atcelšanu, pat ja saimnieciskās darbības subjekts nelikumīgi iedzīvojies tikai no kādas labuma daļas;

[..].

2. Neskarot noteikumus, kas izklāstīti šīs regulas spēkā stāšanas brīdī pastāvošajos nozaru noteikumos, par citiem pārkāpumiem var uzlikt tikai 1. punktā paredzētos sodus, kuri nav līdzvērtīgi krimināl sodiem, ja šiem sodiem ir būtiska nozīme likumības nodrošināšanā."

8 Atbilstoši Regulas Nr. 2988/95 7. pantam:

"Kopienas administratīvos pasākumus un sodus var piemērot 1. pantā minētajiem saimnieciskās darbības subjektiem, proti, fiziskajām un juridiskajām personām un pārējām saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem tiesībspējīgām personām, kas izdarījušas pārkāpumu. Tos var piemērot arī personām, kuras piedalījušās pārkāpuma izdarīšanā, un personām, kuru pienākums ir uzņemties atbildību par pārkāpumu vai to nepieļaut."

Regula Nr. 99/2000

9 Ar Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 99/2000 (1999. gada 29. decembris) par palīdzības sniegšanu partnervalstīm Austrumeiropā un Vidusāzijā (OV 2000, L 12, 1. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Padomes Regulu (EK) Nr. 2112/2005 (2005. gada 21. novembris) (OV 2005, L 344, 23. lpp.), tika ieviesta *TACIS* programma, kuras mērķis bija veicināt pāreju uz tirgus ekonomiku un stiprināt demokrātiju un tiesiskumu Austrumeiropas un Vidusāzijas partnervalstīs.

Regula Nr. 2666/2000

10 Padomes Regula (EK) Nr. 2666/2000 (2000. gada 5. decembris) par palīdzību Albānijai, Bosnijai un Hercegovinai, Horvātijai, Dienvidslāvijas Federatīvajai Republikai un Bijušajai Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikai, par Regulas (EK) Nr. 1628/96 atcelšanu un par grozījumiem Regulā (EEK) Nr. 3906/89, Regulā (EEK) Nr. 1360/90, Lēmumā 97/256/EK un Lēmumā 1999/311/EK (OV 2000, L 306, 1. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Padomes 2004. gada 20. decembra Regulu (EK) Nr. 2257/2004 (OV 2004, L 389, 1. lpp.), tostarp ar *CARDS* programmas palīdzību bija paredzēts sniegt Kopienas palīdzību rekonstrukcijai, attīstībai un stabilizācijai Dienvidaustrumeiropas valstīs, lai tās piedalītos stabilizācijas un asociācijas procesā ar Eiropas Savienību.

2002. gada Finanšu regula

11 Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 (2002. gada 25. jūnijs) par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam (OV 2002, L 248, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "2002. gada Finanšu regula"), 103. pantā bija noteikts:

"Iestādes aptur līguma izpildi, ja līguma piešķiršanas vai izpildes procedūrā pieļautas nopietnas kļūdas, pārkāpumi vai krāpšana.

Ja šādas kļūdas, pārkāpumi vai krāpšana saistāmi ar līgumslēdzēju, iestāde turklāt var atteikties izdarīt maksājumus vai var atgūt summas, kas jau ir samaksātas, proporcionāli kļūdas, pārkāpuma vai krāpšanas apmēram."

12 Atbilstoši Regulas Nr. 1605/2002, kurā grozījumi ir izdarīti ar Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1995/2006 (2006. gada 13. decembris) (OV 2006, L 390, 1. lpp.), 103. pantam:

"Ja atklājas, ka līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā ir pieļautas nopietnas kļūdas, pārkāpumi vai krāpšana, iestādes procedūru aptur, un tās var veikt visus vajadzīgos pasākumus, tostarp anulēt procedūru.

Ja pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas atklājas, ka piešķiršanas procedūrā vai līguma izpildē ir pieļautas nopietnas kļūdas, pārkāpumi vai krāpšana, tad – atkarībā no procedūras stadijas – iestādes var atturēties no līguma noslēgšanas vai apturēt līguma izpildi, vai, attiecīgos gadījumos, izbeigt līgumu.

Ja šādas kļūdas, pārkāpumus vai krāpšanu ir izdarījis līgumslēdzējs, iestādes – samērā ar kļūdas, pārkāpuma vai krāpšanas smagumu – turklāt var atteikties izdarīt maksājumus, var atgūt jau samaksātās summas vai izbeigt visus līgumus, kas noslēgti ar šo līgumslēdzēju."

Tiesvedības priekšvēsture

13 Tiesvedības priekšvēsture ir izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 2.–33. punktā. Šīs apelācijas mērķiem to var rezumēt šādi.

14 Savienība tiesības slēgt divus publiskā iepirkuma līgumus piešķīra konsorcijam un līdz ar to attiecīgi 2006. un 2008. gadā noslēdza divus līgumus ar šī konsorcija koordinējošo sabiedrību (turpmāk tekstā – "koordinējošā sabiedrība"). Pirmais līgums, kura maksimālā vērtība bija 4 410 000 EUR, attiecās uz tehniskās palīdzības sniegšanu Ukrainas iestādēm, lai tuvinātu Ukrainas tiesības Savienības tiesībām. Otrais līgums, kura maksimālā vērtība bija 1 999 125 EUR, ietvēra tehniskās palīdzības pakalpojumu sniegšanu Augstajai tieslietu padomei Serbijā.

15 Pēc anonīmām sūdzībām par koordinējošo sabiedrību Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) veica izmeklēšanu un divos ziņojumos secināja, ka katrā no abiem iepirkumiem ir smagi pārkāpumi un iespējama korupcija.

16 Komisija, pamatojoties uz šiem *OLAF* ziņojumiem, 2019. gada 15. oktobrī pieņēma divus lēmumus, ar kuriem tā koordinējošai sabiedrībai pārmeta, ka tā abās attiecīgajās iepirkuma procedūrās ir pieļāvusi nopietnus pārkāpumus 2002. gada Finanšu regulas 103. panta izpratnē. Šie pārkāpumi tai šķita pietiekami smagi, lai visi veiktie maksājumi tiktu uzskatīti par nepamatoti izmaksātiem un atgūstamiem.

17 Koordinējošā sabiedrība apstrīdēja šos abus lēmumus Vispārējā tiesā. Ar 2021. gada 21. decembra spriedumu HB/Komisija (T-795/19, EU:T:2021:917) un 2021. gada 21. decembra spriedumu HB/Komisija (T-796/19, EU:T:2021:918) Vispārējā tiesa noraidīja abas šīs sabiedrības celtās prasības ar pamatojumu, ka tās ir nepieņemamas, ciktāl ir vērstas uz minēto atgūšanas lēmumu atcelšanu, un nepamatotas, ciktāl attiecas uz Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos. Šie spriedumi, par kuriem tika iesniegtas apelācijas sūdzības, ir atcelti ar šodienas spriedumu Komisija/HB, C-160/22 P un C-161/22 P.

18 2019. gada 13. decembrī Komisija informēja PB, kas ir koordinējošās sabiedrības vadītājs, par to, ka tā attiecībā uz PB plāno veikt Regulas Nr. 2988/95 4. un 7. pantā paredzētos administratīvos pasākumus. Tā uzskata, ka varēja iestāties PB personiskā atbildība, jo viņš kā vadītājs bija piedalījies pārkāpumu izdarīšanā abu attiecīgo līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanā. PB kā koordinējošās sabiedrības vadītājam esot bijis jānodrošina, ka šādi pārkāpumi netiek izdarīti.

19 2020. gada 22. oktobrī Komisija, pamatojoties uz Regulas Nr. 2988/95 4. un 7. pantu un būtībā uz 2002. gada Finanšu regulas 103. pantu, pieņēma strīdīgo lēmumu. Šajā lēmumā tika atzīta PB un koordinējošās sabiedrības solidārā atbildība samaksāt summas 4 241 507 EUR apmērā saistībā ar šī sprieduma 14. punktā minēto pirmo iepirkumu un summas 797 230,86 EUR apmērā saistībā ar šajā pašā punktā minēto otro iepirkumu.

Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

20 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2020. gada 24. decembrī, PB cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot atcelt strīdīgo lēmumu, piespriest Savienībai atlīdzināt visas summas, kuras Komisija, pamatojoties uz šo lēmumu, iespējams, ir atguvusi, tām pieskaitot

nokavējuma procentus atbilstoši Eiropas Centrālās bankas (ECB) piemērotajai likmei, pieskaitot 7 punktus, samaksāt zaudējumu atlīdzību 10 000 EUR apmērā, ar iespēju to vēl mainīt, kā arī visus tiesāšanās izdevumus.

21 Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa izvērtēja tikai PB trešo pamatu – kas izvirzīts, lai atbalstītu prasījumus par strīdīgā lēmuma atcelšanu, – par šī lēmuma juridiskā pamata neesamību, kā arī sodu tiesiskuma principa un vieglāka krimināllikuma piemērošanas principa pārkāpumu. Pārsūdzētā sprieduma 55., 63. un 64. punktā no 2010. gada 28. oktobra sprieduma *SGS Belgium* u.c. (C-367/09, EU:C:2010:648, 52.–56. punkts) būtībā tiek secināts, ka Regulas Nr. 2988/95, ar kuru ir ļauts noteikt administratīvus pasākumus un sodus, 5. un 7. pantam nav tiešas iedarbības ārpus kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) jomas un tādām citām jomām, uz kurām attiecas līdzvērtīgi noteikumi, kā kopējā tirdzniecības politika. Tādējādi Vispārējā tiesa nosprieda, ka administratīvo pasākumu un sodu noteikšana pārkāpumu izdarītājiem prasa, lai tiktu pieņemts īpašs nozaru tiesiskais regulējums, kas atbilst šai regulai un ar ko ir jāpamato šie pasākumi un sodi. Tālab minētos pasākumus un sodus nevar pamatot tikai ar Regulu Nr. 2988/95.

22 Turklāt pārsūdzētā sprieduma 66. un 67. punktā Vispārējā tiesa konstatēja, ka ne šīs regulas 4. pants, ne 2002. gada Finanšu regulas 103. panta otrā daļa neļauj Komisijai pieprasīt atmaksāt nepamatoti saņemtās summas no citām personām vai vienībām, kas nav to saņēmēji. Tā arī norādīja, ka Regulas Nr. 2988/95 7. pantā nav precizēta to personu kategorija, uz kurām šādā gadījumā attiecas administratīvais pasākums.

23 Līdz ar to Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 70. punktā nosprieda, ka strīdīgajam lēmumam nav juridiskā pamata. Vispārējā tiesa, minētā sprieduma 71. punktā apmierinot šī lēmuma atcelšanas prasības trešo pamatu, atcēla minēto lēmumu un tādēļ neuzskatīja par vajadzīgu izskatīt pārējos deviņus PB izvirzītos pamatus.

24 Visbeidzot, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 91. punktā pēc būtības noraidīja PB prasījumus par kaitējuma atlīdzību, šī sprieduma 80. punktā uzskatot, ka par to pieņemamību iepriekš nav jālemj. Minētā sprieduma 89. punktā tā tostarp uzskatīja, ka PB nav iesniedzis pierādījumus par cēloņsakarības pastāvēšanu starp Komisijas, iespējams, prettiesisko rīcību un norādīto kaitējumu.

Lietas dalībnieku prasījumi apelācijas tiesvedībā

25 Komisija apelācijas sūdzībā lūdz Tiesu:

– atcelt pārsūdzētā sprieduma rezolutīvās daļas pirmo un trešo punktu;

– nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par atcelšanas prasību pēc būtības, un

– piespriest PB atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

26 PB lūdz Tiesu:

– noraidīt apelācijas sūdzību, un

– piespriest Komisijai atlīdzināt visus tiesāšanās izdevumus.

Par apelācijas sūdzību

27 Apelācijas sūdzības pamatojumam Komisija izvirza vienu pamatu, kas ir vērsts pret pārsūdzētā sprieduma rezolutīvās daļas pirmo punktu.

Lietas dalībnieku argumenti

28 Komisija vienīgā apelācijas sūdzības pamata atbalstam apstrīd, pirmkārt, Vispārējās tiesas argumentāciju pārsūdzētā sprieduma 51.–64. punktā, ciktāl tā šī sprieduma 65. punktā ir uzskatījusi, ka Regula Nr. 2988/95 pati par sevi nevar būt atbilstošs juridiskais pamats, lai noteiktu administratīvos pasākumus, kuru mērķis ir atgūt nepamatoti saņemtās summas. Šādi lemjot, Vispārējā tiesa neesot ievērojusi šīs regulas 4. un 7. pantu, kas ir autonoms un pietiekami precīzs pamats šādu pasākumu, kuriem nav soda rakstura, noteikšanai.

29 Vispārējā tiesa minētā sprieduma 51. punktā, kas ir tās argumentācijas sākumpunkts, esot pieļāvusi tiesību kļūdu, no minētās regulas piektā apsvēruma secinot, ka Savienības likumdevējs administratīvo pasākumu un sodu noteikšanai pārkāpumu izdarītājiem izvirza nosacījumu par īpaša nozaru tiesiskā regulējuma pieņemšanu. Tomēr šis apsvērums katrā ziņā neuzliekot pienākumu balstīties uz nozares tiesisko regulējumu un neizslēdzot arī to, ka Regulai Nr. 2988/95 var būt autonoma iedarbība.

30 Tāpat Komisija norāda, ka pārsūdzētā sprieduma 51.–57. punktā Vispārējā tiesa no 2010. gada 28. oktobra sprieduma *SGS Belgium* u.c. (C-367/09, EU:C:2010:648) ir secinājusi, ka šī regula bija pamatregula, kam nepieciešama nozares regula sodu piemērošanai un to personu kategorijas identificēšanai, pret kurām šie sodi tiek vērsti. Tomēr šī interpretācija attiecoties tikai uz minētās regulas 5. pantā paredzētajiem sodiem, kuriem ir piemērojams Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. pantā, kā arī šīs pašas regulas 2. panta 2. punktā noteiktais noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips. Komisija uzskata, ka šādas interpretācijas attiecināšana uz administratīviem pasākumiem, kuru mērķis ir aizsargāt Savienības finanšu intereses un kuri nav sodi, atņemtu Regulai Nr. 2988/95 tās lietderīgo iedarbību un saistošo raksturu.

31 Turklāt, ja šo nozaru tiesisko regulējumu ir paredzēts piemērot kā *lex specialis*, tā neesamības gadījumā Regula Nr. 2988/95 radītu patstāvīgas un autonomas tiesiskās sekas. Turklāt 2010. gada 28. oktobra spriedumā *SGS Belgium* u.c. (C-367/09, EU:C:2010:648, 32.–34. punkts) Tiesa esot atgādinājusi, ka vispārīgi regulas normas ir nepastarpināti piemērojamas valstu tiesību sistēmās, līdz ar to piemērošanas pasākumi attiecībā uz tādām "dažām regulas normām" kā Regulas Nr. 2988/95 normām par sodiem ir vajadzīgi tikai izņēmuma gadījumos.

32 Šajā ziņā 2011. gada 21. decembra spriedumā *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre* (C-465/10, EU:C:2011:867) un 2014. gada 18. decembra spriedumā *Somvao* (C-599/13, EU:C:2014:2462), uz kuriem Vispārējā tiesa ir atsaukusies pārsūdzētā sprieduma 59. un 60. punktā, esot vienīgi konstatēts, ka, ja pastāv nozares tiesiskais regulējums, kas reglamentē izmaksājamo summu atgūšanu, tas jāpiemēro kā *lex specialis lex generalis*, t.i., Regulas Nr. 2988/95, vietā. Katrā ziņā, tā kā lietās, kurās pasludināti abi šie spriedumi, bija nozares tiesiskais regulējums, Tiesai neesot bijis jāizskata jautājums par to, vai šī regula varētu būt autonoms pamats atgūšanai nozares tiesību aktu neesamības gadījumā.

33 Tomēr gan Vispārējā tiesa, gan Tiesa esot vairākkārt skaidri atzinušas minētās regulas 4. panta tiešu un autonomu piemērošanu šādu summu atgūšanai, it īpaši 2011. gada 15. aprīļa spriedumā *IPK International*/Komisija (T-297/05, EU:T:2011:185, 117. punkts), 2012. gada 13. decembra

spriedumā *FranceAgriMer* (C-670/11, EU:C:2012:807, 72. punkts), kā arī 2015. gada 9. jūlija spriedumā *Cimmino* u.c. (C-607/13, EU:C:2015:448, 76. punkts). Šī judikatūra esot vispārpiemērojama, un tātad pretēji tam, ko Vispārējā tiesa esot apgalvojusi pārsūdzētā sprieduma 62.–64. punktā, to nevarot attiecināt tikai uz KLP un kopējo tirdzniecības politiku.

34 Otrkārt, Komisija apstrīd pārsūdzētā sprieduma 67. un 69. punktā ietverto argumentāciju, ciktāl Vispārējā tiesa tajos ir uzskatījusi, ka 2002. gada Finanšu regulas 103. pants kā nozares tiesiskais regulējums ļauj veikt atgūšanu tikai attiecībā uz līgumslēdzēju, nevis tādu trešo personu kā koordinējošās sabiedrības vadītājs.

35 No šī sprieduma 67. punkta izrietot, ka Regulas Nr. 2988/95 7. pantā nav precizēta to personu kategorija, uz kurām attiecas administratīvs pasākums. Turklāt minētā sprieduma 69. punktā Vispārējā tiesa esot nospriedusi, ka 2002. gada Finanšu regulas 103. panta, kā arī Regulas Nr. 2988/95 4. un 7. panta kopīga piemērošana neļauj noteikt administratīvu pasākumu attiecībā uz PB, jo viņš nebija attiecīgo maksājumu tiešais saņēmējs.

36 Komisija uzskata, ka no LESD 322. panta 1. punkta a) apakšpunkta izriet, ka regula, kas, tāpat kā 2002. gada Finanšu regula, nosaka finanšu noteikumus, ar kuriem it īpaši noteikta procedūru budžeta izveidei un izpildei, ir vispārīgs tiesiskais regulējums, kas attiecas uz budžeta izpildi, nevis nozares tiesiskais regulējums. Tāpēc 2002. gada Finanšu regula un Regula Nr. 2988/95 būtu jāuztver kā divi papildinoši vispārīgi tiesiskie regulējumi, nevis attiecīgi kā *lex generalis* un *lex specialis*. Šajā ziņā šīs abas regulas esot iespējams un bieži pat nepieciešams piemērot kopā.

37 Šajā gadījumā atbilstošais nozaru tiesiskais regulējums attiecībā uz publisko līgumu saistībā ar Ukrainu esot Regula Nr. 99/2000, kurā grozījumi ir izdarīti ar Regulu Nr. 2112/2005, un uz publisko līgumu saistībā ar Serbiju – Regula Nr. 2666/2000, kurā grozījumi ir izdarīti ar Regulu Nr. 2257/2004.

38 Turklāt Vispārējā tiesa, pārsūdzētā sprieduma 67. punktā nospriežot, ka Regulas Nr. 2988/95 7. pantā "nav precizēta to personu kategorija, uz kurām attiecas administratīvais pasākums", neesot ievērojusi šī panta otro teikumu, saskaņā ar kuru administratīvos pasākumus "var piemērot arī personām, kuras piedalījušās pārkāpuma izdarīšanā, un personām, kuru pienākums ir uzņemties atbildību par pārkāpumu vai to nepieļaut". Šajā gadījumā PB kā koordinējošās sabiedrības vadītājs ietilpstot šīs tiesību normas piemērošanas jomā.

39 Savukārt PB apstrīd, pirmkārt, Komisijas argumentāciju, uzsverot, ka Vispārējā tiesa nav apgalvojusi, ka šīs regulas piektais apsvērums varētu prevalēt pār minētās regulas noteikumiem. Turklāt Komisijas arguments, ar ko tā apstrīd, ka Vispārējā tiesa minēto regulu ir kvalificējusi kā "pamatregulu", esot neefektīvs, jo Komisijas piedāvātā kvalifikācija par "vispārēju tiesisko regulējumu" esot līdzvērtīga.

40 Turklāt PB apgalvo, ka Komisija kļūdaini apstrīd gan Vispārējās tiesas veikto judikatūras par administratīvajiem sodiem attiecināšanu uz administratīvajiem pasākumiem, gan kļūdaini uzskata, ka minētās regulas 4. pants pats par sevi nevar būt atbilstošs juridiskais pamats administratīvajiem pasākumiem, kuru mērķis ir nepamatoti saņemto summu atgūšana. Proti, nevienam no trim Komisijas minētajiem spriedumiem neesot nozīmes, jo gan 2000. gada 14. decembra spriedums *Emsland-Stärke* (C-110/99, EU:C:2000:695, 56. un 57. punkts), gan 2012. gada 13. decembra spriedums *FranceAgriMer* (C-670/11, EU:C:2012:807, 72. punkts), un

2015. gada 9. jūlija spriedums *Cimmino* u.c. (C-607/13, EU:C:2015:448, 76. punkts) attiecoties uz KLP. Vispārējā tiesa esot pamatoti konstatējusi, ka šīs politikas ietvaros administratīvo sodu un pasākumu tiesiskais regulējums tika ieviests jau pirms Regulas Nr. 2988/95 stāšanās spēkā.

41 Tāpat Tiesa it īpaši 2014. gada 18. decembra sprieduma *Somvao* (C-599/13, EU:C:2014:2462) 37. punktā jau esot uzsvērusi, ka šajā regulā ir tikai noteikti vispārīgi pārbaužu un sankciju noteikumi, kas nevar būt pietiekams juridiskais pamats, lai pamatotu nepareizi izmantotu līdzekļu atgūšanu. PB uzskata, ka šī judikatūra ir atbilstoša, lai pamatotu pārsūdzētā sprieduma 58. punktā ietverto apgalvojumu, ka Tiesas judikatūrā nav būtisku atšķirību starp minētajā regulā paredzēto administratīvo sodu un administratīvo pasākumu īstenošanu.

42 Turklāt PB šaubās par Komisijas argumentācijas efektivitāti, jo tā neapstrīd, ka strīdīgais lēmums ir balstīts uz diviem juridiskajiem pamatiem. Ja Komisija būtu uzskatījusi, ka Regula Nr. 2988/95 ir pietiekams juridiskais pamats strīdīgā lēmuma pieņemšanai, tā nebūtu to pamatojusi arī ar 2002. gada Finanšu regulas 103. pantu.

43 Visbeidzot, PB uzskata, ka nav nozīmes tam, vai 2002. gada Finanšu regula tiek kvalificēta kā "nozares tiesiskais regulējums" vai "vispārējs tiesiskais regulējums". No 2014. gada 18. decembra sprieduma *Somvao* (C-599/13, EU:C:2014:2462) izrietot, ka ar šo Finanšu regulu var pamatot pasākumu, ar ko tiek samazināta no Eiropas Bēgļu fonda piešķirtas subsīdijas summa. Vispārējā tiesa esot tikai ievērojusi šo spriedumu, pārsūdzētā sprieduma 65. un 66. punktā izvērtējot, vai minētā Finanšu regula ļauj Komisijai pieņemt strīdīgo lēmumu.

44 Otrkārt, PB apstrīd Komisijas argumentāciju, kas vērsta pret pārsūdzētā sprieduma 67. un 69. punktu, un apgalvo, pirmkārt, ka Regulas Nr. 2988/95 7. panta otrais teikums ir tikai fakultatīva tiesību norma, kas tās piemērošanas nolūkā ir jāprecizē Savienības tiesību aktā. Otrkārt, PB apgalvo, ka administratīvs pasākums var tikt piemērots tikai tad, ja tas ļauj atgūt nelikumīgi iegūtu labumu. No tā izrietot, ka nevar izdot rīkojumu par šādu atgūšanu attiecībā uz personu, kura tāpat kā PB šo labumu nav guvusi.

Tiesas vērtējums

45 Komisija vienīgajā apelācijas sūdzības pamatā apstrīd, pirmkārt, Vispārējās tiesas argumentāciju pārsūdzētā sprieduma 51.–64. punktā, kuras noslēgumā šī sprieduma 65. punktā tā nosprieda, ka Regula Nr. 2988/95 pati par sevi nevar būt atbilstošs juridiskais pamats, lai noteiktu administratīvus pasākumus, kuru mērķis ir atgūt nepamatoti saņemtās summas.

46 Kā Tiesa saistībā ar KLP un kopējo tirdzniecības politiku ir vairākkārt nospriedusi, pienākums atmaksāt ar prettiesisku praksi nepamatoti saņemtu labumu ir nevis sods, attiecībā uz kuru būtu vajadzīgs skaidrs un nepārprotams juridiskais pamats, kas nebūtu Regula Nr. 2988/95, bet gan tikai sekas konstatējumam, ka nosacījumi, kas vajadzīgi, lai iegūtu no Savienības tiesiskā regulējuma izrietošo labumu, ir mākslīgi radīti, padarot iegūto labumu par nepamatotu un tādējādi attaisnojot tā atmaksāšanas pienākumu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2000. gada 14. decembris, *Emsland-Stärke*, C-110/99, EU:C:2000:695, 56. punkts; 2009. gada 4. jūnijs, *Pometon*, C-158/08, EU:C:2009:349, 28. punkts; 2012. gada 13. decembris, *FranceAgriMer*, C-670/11, EU:C:2012:807, 65. punkts; 2014. gada 17. septembris, *Cruz & Companhia*, C-341/13, EU:C:2014:2230, 45. punkts, kā arī 2024. gada 29. februāris, *Eesti Vabariik (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet)*, C-437/22, EU:C:2024:176, 57. punkts).

47 No minētā izriet – ja konstatēto pārkāpumu sekas ir tādas, ka līgumi, saskaņā ar kuriem Eiropas finansējums bija jāpiešķir saimnieciskās darbības subjektam, nevar tikt uzskatīti par likumīgi noslēgtiem, lai saņemtu attiecīgo finansējumu, ir jāpiemēro administratīvs pasākums Regulas Nr. 2988/95 4. panta 1. punkta pirmā ievilkuma izpratnē, kas ietver prasību atmaksāt nepamatoti saņemtos līdzekļus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 13. decembris, *FranceAgriMer*, C-670/11, EU:C:2012:807, 67. punkts).

48 Tādējādi Tiesa jau ir atzinusi, ka administratīvo pasākumu, kura ietvaros no uzņēmēja tiek atgūts labums, ko tas ir nepamatoti saņēmis, var noteikt, pamatojoties tikai uz Regulas Nr. 2988/95 4. pantu.

49 Proti, nosakot, ka, "ja konstatēts, ka darbības nolūks ir iegūt labumu pretēji attiecīgajā gadījumā piemērojamo [Savienības] tiesību aktu mērķiem, labuma saņemšanai vajadzīgos apstākļus radot mākslīgi, šo labumu atbilstoši gadījumam nepiešķir vai atsauc", šīs regulas 4. panta 3. punkts ir tieši piemērojams kopumā, tostarp tad, ja nav to konkretizējoša tiesiskā regulējuma.

50 Līdz ar to pretēji tam, ko Vispārējā tiesa ir nospriedusi pārsūdzētā sprieduma 62.–64. punktā, šī sprieduma 46. un 47. punktā minētā judikatūra ir attiecināma uz situāciju, kurā publiskā iepirkuma līgumi tiek finansēti no Savienības piešķirtajiem līdzekļiem *CARDS* un *TACIS* programmu ietvaros. Šajā ziņā no Tiesas judikatūras izriet, ka Savienības mērķis ir ar savu fondu starpniecību finansēt tikai tās darbības, kas tiek veiktas, pilnībā ievērojot publiskā iepirkuma principus un noteikumus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 14. jūlijs, *Wrocław – Miasto na prawach powiatu*, C-406/14, EU:C:2016:562, 43. punkts, un 2023. gada 8. jūnijs, *ANAS*, C-545/21, EU:C:2023:451, 31. punkts).

51 Šāda interpretācija veicina Savienības finanšu interešu efektīvu aizsardzību, kā arī nodrošina Regulas Nr. 2988/95 lietderīgo iedarbību. Proti, no šīs regulas trešā un ceturtā apsvēruma izriet, ka tās mērķis ir nodrošināt Savienības finanšu interešu aizsardzību "visās jomās" un ieviest "visās [Savienības] politikas jomās [..] vienot[u] tiesību normu kopum[u]". No minētās regulas 2. panta 1. punkta arī izriet, ka pārbaudes, administratīvie pasākumi un sodi tiek ieviesti tiktāl, ciktāl tie ir "vajadzīgi, lai nodrošinātu [Savienības] tiesību aktu pareizu piemērošanu", un tas nenoliedzami ietver publiskā iepirkuma noteikumus.

52 Regulā Nr. 2988/95 izvirzītais Savienības finanšu interešu aizsardzības mērķis apstiprina, ka šīs regulas 4. panta 3. punkts jāpiemēro bez nepieciešamības pieņemt nozares tiesisko regulējumu, pretējā gadījumā Savienības rīcības iespējas tās finanšu interešu aizsardzībai tiktu paralizētas.

53 Savukārt, ja Savienības likumdevējs ir izvēlējies citā vispārējā tiesiskajā regulējumā vai nozares tiesiskajā regulējumā noteikt pienākumu atgūt nepareizi izmantotus vai nelikumīgi iegūtus līdzekļus, šo līdzekļu atgūšanas atbilstošais juridiskais pamats ir šis tiesiskais regulējums (skat. it īpaši spriedumus, 2011. gada 21. decembris, *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, 33. punkts, un 2014. gada 18. decembris, *Somvao*, C-599/13, EU:C:2014:2462, 37. punkts).

54 Šādos apstākļos Regulas Nr. 2988/95 piekto apsvērumu nevar interpretēt tādējādi, ka Savienībai ir pienākums pieņemt nozares tiesisko regulējumu, lai piemērotu šīs regulas 4. pantā paredzētos administratīvos pasākumus. Šāds pienākums ir saistošs tikai attiecībā uz minētās regulas 5. pantā paredzētajiem administratīvajiem sodiem. Tomēr Savienība patur tiesības savā pieņemtajā nozaru tiesiskajā regulējumā paredzēt noteikumus par administratīviem pasākumiem.

55 Turklāt, lai gan Regulas Nr. 2988/95 5. pants nav tieši piemērojams saimnieciskās darbības subjektam, kas ir izdarījis pārkāpumu šīs regulas 1. panta 2. punkta izpratnē, tas tā ir tieši tādēļ, ka uz administratīvo sodu noteikšanu, kas ir atļauta ar šo 5. pantu, savukārt attiecas noziedzīgu nodarījumu un sodu tiesiskuma princips (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 28. oktobris, *SGS Belgium* u.c., C-367/09, EU:C:2010:648, 39., 43. un 61. punkts, kā arī 2012. gada 13. decembris, *FranceAgriMer*, C-670/11, EU:C:2012:807, 61. un 62. punkts).

56 Tādējādi Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, pārsūdzētā sprieduma 65. punktā nospriežot, ka Regula Nr. 2988/95 pati par sevi nevar būt atbilstošs juridiskais pamats, lai veiktu administratīvus pasākumus, kuru mērķis ir nepamatoti saņemto summu atgūšana.

57 Otrkārt, Komisija apstrīd pārsūdzētā sprieduma 67. punktu, ciktāl Vispārējā tiesa tajā ir nospriedusi, ka šīs regulas 7. pantā nav precizēta to personu kategorija, uz kurām attiecas administratīvs pasākums.

58 Šajā ziņā no Regulas Nr. 2988/95 7. panta otrā teikuma izriet, ka Savienības administratīvos pasākumus un sodus "var piemērot [..] personām, kuras piedalījušās pārkāpuma izdarīšanā, un personām, kuru pienākums ir uzņemties atbildību par pārkāpumu vai to nepieļaut".

59 Tādējādi šajā tiesību normā paredzētā iespēja veicina Savienības finanšu interešu aizsardzības mērķa sasniegšanu, it īpaši, ja saņēmējs ir juridiska persona, kas vairs nepastāv vai tai nav pietiekamu līdzekļu attiecīgo summu atmaksāšanai. Šāda interpretācija it īpaši ir pamatota, ņemot vērā Regulas Nr. 2988/95 ceturtajā apsvērumā minēto mērķi efektīvi apkarot krāpšanu (spriedums, 2024. gada 29. februāris, *Eesti Vabariik (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet)*, C-437/22, EU:C:2024:176, 53. punkts).

60 Šajā lietā Komisija apgalvo, ka PB ir piedalījies pārkāpumos šīs regulas 1. panta 2. punkta izpratnē, it īpaši, koordinējot šos pārkāpumus un sagatavojot e-pasta vēstules vai arī pusdienojot kopā ar piedāvājumu vērtēšanas komitejas locekli. Pieņemot, ka šie fakti ir pierādīti, PB kā koordinējošās sabiedrības vadītājam bija ne tikai jāatturas no piedalīšanās šādos pārkāpumos, bet arī jānodrošina, lai tie netiktu izdarīti. Līdz ar to uz PB darbībām attiecās minētās regulas 7. panta otrā teikuma noteikumi.

61 Joprojām pieņemot, ka fakti ir pierādīti, no minētā izriet, ka Komisijai bija tiesības atzīt PB solidāro atbildību kopā ar koordinējošo sabiedrību par to summu samaksu, kuras šī sabiedrība nepamatoti saņēmusi saistībā ar abiem attiecīgajiem publiskā iepirkuma līgumiem, pamatojot strīdīgo lēmumu tikai ar Regulas Nr. 2988/95 4. un 7. pantu.

62 Turklāt, kā pamatoti ir norādījusi Komisija, no LESD 322. panta 1. punkta a) apakšpunkta izriet, ka 2002. gada Finanšu regula ir vispārējs tiesiskais regulējums par budžeta izpildi, nevis nozares tiesiskais regulējums, kuram būtu jābūt pārākam par vispārējo tiesisko regulējumu, kas ir Regula Nr. 2988/95. Līdz ar to nav nozīmes tam, ka šī Finanšu regula attiecas tikai uz Savienības līgumslēdzēju.

63 Šis secinājums attiecas arī uz 2002. gada Finanšu regulu, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 1995/2006, kas bija piemērojama attiecībā uz strīdīgā lēmuma daļu, ar kuru PB tika uzdots atmaksāt maksājumus, kurus Komisija uzskatīja par nepamatoti izmaksātiem koordinējošajai sabiedrībai, piemērojot pēc otrā publiskā līguma 2008. gadā noslēgto līgumu.

64 Turklāt, ņemot vērā šī sprieduma 51. punktā atgādināto Regulas Nr. 2988/95 transversālo mērķi aizsargāt Savienības finanšu intereses, 2002. gada Finanšu regulas 103. panta otrā daļa, kā arī 2002. gada Finanšu regulas, kurā grozījumi ir izdarīti ar Regulu Nr. 1995/2006, 103. panta trešā daļa ir jāinterpretē, ņemot vērā Regulas Nr. 2988/95 7. pantu.

65 No minētā izriet, ka 2002. gada Finanšu regulas 103. panta otrā daļa, lasot to kopā ar Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punktu, kā arī 4. un 7. pantu, ir jāuzskata par tādu, kas pilnvaro Savienības iestādes, lai panāktu nepamatoti izmaksāto summu atgūšanu, vērsties ne tikai pie personām, kas ir saistītas ar līgumslēdzēju, kurš līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā vai tā izpildē ir piedalījies pārkāpumu izdarīšanā, bet arī pie personām, kurām jāatbild par šiem pārkāpumiem, un personām, kurām jānodrošina, lai minētie pārkāpumi netiktu izdarīti.

66 Šādos apstākļos Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 69. punktā ir kļūdaini nospriedusi, ka šīs regulas 4. un 7. panta, kā arī 2002. gada Finanšu regulas 103. panta kopīga piemērošana neļāva noteikt administratīvu pasākumu attiecībā uz PB.

67 Tādējādi vienīgais pamats, ko Komisija ir izvirzījusi apelācijas sūdzības pamatojumam, jāapmierina pilnībā un līdz ar to pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ.

Par prasību Vispārējā tiesā

68 Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmās daļas otrajam teikumam Vispārējās tiesas nolēmuma atcelšanas gadījumā Tiesa pati var pieņemt galīgo spriedumu šajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija.

69 Šajā gadījumā tas tā nav.

70 Tiesas rīcībā nav nepieciešamās informācijas, lai pieņemtu galīgo spriedumu par prasību, ciktāl ar to tie lūgta strīdīgā lēmuma atcelšana.

71 Šādos apstākļos pieņemt galīgo spriedumu lietā neļauj tiesvedības stadija. Līdz ar to lieta ir jānodod atpakaļ Vispārējai tiesai, ciktāl tā attiecas uz strīdīgā lēmuma atcelšanu.

72 Savukārt pārsūdzētā sprieduma rezolutīvās daļas 2. punktam, saskaņā ar kuru Vispārējā tiesa ir noraidījusi PB prasību pārējā daļā un par kuru nav iesniegta apelācijas sūdzība, ir *res judicata* spēks, neraugoties uz šī sprieduma daļēju atcelšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 4. marts, Komisija/*Fútbol Club Barcelona*, C-362/19 P, EU:C:2021:169, 109. un 110. punkts).

Par tiesāšanās izdevumiem

73 Tā kā lieta ir jānodod atpakaļ Vispārējai tiesai, lēmuma par tiesāšanās izdevumiem, kas radušies šajā apelācijas tiesvedībā, pieņemšana ir jāatliek.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

1) Atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2022. gada 14. septembra spriedumu PB/Komisija (T-775/20, EU:T:2022:542).

2) **Lietu nodot atpakaļ Eiropas Savienības Vispārējai tiesai, ciktāl tā attiecas uz Komisijas Lēmuma C(2020) 7151 final (2020. gada 22. oktobris) par administratīva pasākuma veikšanu pret uzņēmuma [*konfidenciāli*] vadītāju, lai atgūtu summas, kas nepamatoti saņemtas saskaņā ar līgumiem ar atsauces numuriem TACIS/2006/101-510 un CARDS/2008/166-429, atcelšanu.**

3) **Lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu atlikt.**

[Paraksti]